

Universal Declaration of Human Rights - Éwé

© 1996 - 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

AMEGBETO JE ABLƆDEVINYENYE NU KPEƆODZINYA

KPƆKPLƆYIDEME

Esi woƆe dzesi kƆtɛe be, amegbetwo katã fe gomekpƆkpƆ sƆsƆe, anye gomeƆokpe na amegbetofomea fe ablƆdemenɔnɔ, nutefewɔwɔ kple nɔtifafa le xexeame ta la.

Esi eme va kɔ fãa be, ablƆdevinyenye si nye amegbetɔ Ɔesiade tɔ la nu mabumabu akpɔ gbɔe wɔtso be hlɔnuwɔwɔ Ɔe amegbetofomea nu va bɔ ta la, amewo fe dzitsinya va tsi tre Ɔe nuwɔna vloee sia nɔti ale woƆe adzɔgbɛ heƆoe kplikpaa be, le egbe xexe sia me la, ele be amegbetɔ nanɔ agbe le ablƆde me, aƆe efe didi agblɔ faa vɔvɔ manɔmee, asubɔ nusi dzi wɔxɔ se, avo tso nɔdzidodoname si me eye hiäkame maganye agbenɔnɔ fe afɔklinu na ame hahoawo o nɔti la,

Esi woƆo kpe edzi be, ehiã be se nadzɔ Amegbetɔ fe AblƆdevinyenye nu KpeƆodzinya la nu, be ametetedeto kple funyafunyawɔwɔ ame magawɔe be ame aƆeke nayi eƆokui ta uli gei la to aglãdzedze me o nɔti la,

Esi wohiã vevie be woado dukɔ kple dukɔwo dome kadodo Ɔe nɔɔ le xexemedukɔwɔ katã dome ta la,

Esi Xexeme Dukɔ Fofuawo Ɔe adzɔgbɛ le woƆe ƆoƆo si te woƆe asie la me be, to Amegbetɔ fe ablƆdevinyenye nu KpeƆodzinya me la, amegbetɔ Ɔesiade, eƆanye nyɔnu alo nɔtsu o, fe gomekpƆkpƆ sɔ eye wokpɔ mɔ be to esia me la, hadomegbenɔnɔ azɔ Ɔe nɔɔ, ablƆde asu amesiame si wu tsã eye agbenɔnɔ nadze edzi nyuie na amesiame wu tsã ta la,

Esi dukɔ siwo katã da asi Ɔe KpeƆodzinya dzi la Ɔe adzɔgbɛ be yewoakpɔ egbɔ be amesiame de bubu KpeƆodzinya la kple amewo fe ablƆdemenɔnɔ bliboe nu kpakple nɔkuléle Ɔe ƆoƆo la nɔti to Ɔekawɔwɔ me kple Xexeme Dukɔ Fofuawo la,

Esi eme kɔ fãa be gomekpƆkpƆ kple AblƆdemenɔnɔ gomesese tsitotsito nye nu vevito wu, hena takpƆkpɔ na adzɔgbɛde Ɔe sia bliboe ta la,

XEXEME DUKɔ FOFUAWO JE TAKPEKPEGã LE GBEFã ƆEM:

Amegbetwo fe AblƆdevinyenye nu KpeƆodzinya sia be, enye ƆoƆo si dzi mieda asi Ɔo na amewo katã le xexeame godoo. Miele mɔkpƆkpɔ me be amesiame kple xexeame habɔbɔ Ɔesiade le afisiafi azɔ Ɔe KpeƆodzinya sia nu. Woakakae Ɔe xexeame katã to efiafia kple emedeƆe na amewo me. Esia awɔe be amewo nase KpeƆodzinya la gome eye woaxɔe, awɔ Ɔe edzi be, agbenɔnɔ natsɔ afo nyuie le Dukɔ siwo le Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔbɔ me la me. Wokpɔ mɔ be woakaka KpeƆodzinya la Ɔe XɔƆeasinyigba siwo dzi dum dukɔ aƆewo le la hã me hena dzidzedzekpƆkpɔ.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 1

Wodzi amegbetwo katã ablƆdeviwoe eye wodzena bubu kple gomekpƆkpƆ sƆsƆe. Susu kple dzitsinya le wo dometo Ɔesiade si eyata wodze be woanɔ anyi le Ɔekawɔwɔ blibo me.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 2-LIA

Ele be amesiame nakpɔ gome le ablɔɖevinyenye fe dɔdɔ siwo katã le Kpeɖodzinya la me me. Woawo dɔdɔ siawo dzi vovototodeameme manɔmetɔe de efe dzɔtsofe, ɖutigbalẽ fe amadede, ɖutsu alo nyɔnyenye, gbegbɔgbɔ, xɔsehamenɔɔ, dunyahemenɔɔ, ame fe susu fe vovototo, ɖevinyenye alo dɔfe tɔxɛ adeke ta o.

Gawu la, vovototodeameme madze le ame adeke fe dunyahenyawo alo efe dukɔa fe kadodo kple dukɔ bubuwo me o. Nenema ke ame la fe dukɔ si me wɔtso la ɖanye dukɔ nɔ-edokui si o, eɖanye xɔɖeasi dukɔ alo dukɔ manɔɖokuisi o, vovototodeameme nuwɔna adeke mayi edzi ku de enu o.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 3-LIA

Ele be amesiame nana agbe leablɔɖe kple dedienɔɔ me.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 4-LIA

Womatsɔ ame adeke awɔ kluvie alo aɖe awɔbae o, woatsi kluvinyenye kple kluvisitsatsa nu gbidii le mɔ vovovoawo nu.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 5-LIA

Womawɔ funyafunya ame, asẽ tame le enu, awɔ hlɔnu adeke de enu, ahe to nɛ ahaɖi gbɔe o.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 6-LIA

Woade bubu amesiame nu le afisiafi abe amegbetɔ ene le se la nu.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 7-LIA

Amewo katã sɔ le se la dziwɔwɔ me eye wo katã akpɔ gome le se la fe wo taviuli me vovototomanɔmee.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 8-LIA

Gomekpɔkpɔ le amesiame si le dukɔa fe ɔɔnudrɔ̃fewo hena ɖɔɖɔɖɔwɔwɔ siwo ku de efe ablɔɖevinyenye fe kuxiwo nu abe alesi wole dukplɔse la me ene.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 9-LIA

Womalé ame adeke akpasesɛtɔe, azi edzi de gaxɔme, alo anyae le dukɔa me de adzemadze dzi o.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 10-LIA

Gomekpɔkpɔ sɔsɔe le amesiame si nu wotsɔ nya ɖo hekplɔe yi dukɔa fe ɔɔnudrɔ̃fe, afisi ɔɔnudrɔ̃la adodoe siwo matso afia ɣkuna o la, nade to efe nyawo me ku de efe gomekpɔkpɔ, efe dɔɖeasiwo kple hlɔnya ɖesiaɖe fomevi si woatsɔ de enu la me nɛ.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 11-LIA

1. Womabu ame adeke agɔɖzelae le wɔna aɖe si to nuɖeɖi me nɛ la ta le efe dukɔ me alo dukɔ bubuwo fe se nu nenye be se ma menɔ anyi le amea fe vodadawɔxi o.

2. Womabu ame adeke agɔɖzelae de nuwɔna aɖe si mele dukɔa alo gbetadukɔ adeke fe seawo me le xeyixi si me nya la dzɔ o. Nenema ke womana tohehe adeke si kɔ wu esi sɔ kple amea fe

vodada le xemaxi me o.

KPEÐODZINYA ÐODO 12-LIA

Ame adeke mekpɔ ɔ atso sesẽ ade nu ame bubu fe adzamegbenɔnya, efe fomenya, alo afemegbenɔnya me o. Ame adeke mekpɔ ɔ ato ɔ adeke dzi anya nu tso ame ade kple ame bubuwo dome kadodonyawo nɔti o. Nenema ke ame adeke mekpɔ ɔ afo di ame bubu nɔ alo agblẽ enu o. Se la de ɔ be ame ade si nu woade afɔ sia fomevi do la, nauli edokui ta faa se la nudɔwɔwɔ me.

KPEÐODZINYA ÐODO 13-LIA

1. Amesiamе kpɔ ɔ adi tsa ayi duko desiaɔ me, anɔ afisiafi si dzroe la, gake amea nakpɔ gbɔ be yemetso duko si me yele la fe lifowo o.
2. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si be woadzo le efe duko alo duko bubu me eye woate nu atrɔ gbɔ va efe duko me.

KPEÐODZINYA ÐODO 14-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si, si aua yi duko bubu me la si be woakpɔ sitsofe.
2. Womagbe sitsofemɔnu kpɔkpɔ sia nana ame ne eva eme be wole eyome tim de vodada siwo meku de dunyahenyawo nu alo esiwo tsi tre de Xexeme Dukɔfofuawo fe doɔowo nu o.

KPEÐODZINYA ÐODO 15-LIA

1. Dumevinyenye fe gomekpɔkpɔ le amesiamе si.
2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ dukɔmevinyenye le ame adeke si o, eye womaxe ɔ na ame adeke si di be yeatrɔ azu duko bubu me to la o.

KPEÐODZINYA ÐODO 16-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na nɔtsu kple nyɔnu siwo tsi nyuie ate nu ade srɔ la si be woade amesi nyo na wo la, ado fome. Dzɔtsofe, dzrovinyenye alo subɔsubɔ manye mɔxenu o. Mɔnukpɔkpɔ sɔsɔe li na wo be woade wo nɔewo. Nenema ke woagate nu agbe wo nɔewo hã faa.
2. Womazi srɔdeɔ de ame adeke dzi o. Ele be srɔdeɔ la nanye srɔdeɔ eveawo fe didi.
3. Le dzɔdzɔme nu la, fomee nye gɔmedokpe na amegbetɔfomea, eyata enye duko desiaɔ fe dɔdeasi be woakpɔ fome desiaɔ fe dedienɔnɔ fe nyawo gbɔ.

KPEÐODZINYA ÐODO 17-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li be nuncamesi ate nu anɔ ame deka si eye woagae nu anɔ ame ma kple ame bubuwo si de du.
2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ ame adeke fe nuncamesi si le esi la o.

KPEÐODZINYA ÐODO 18-LIA

Amesiamе kpɔ ɔ abu tame le edokui si le ablɔde me, awɔ efe dzitsinya nɔdu abe alesi wɔlɔ ene eye wɔasubɔ le ɔ si dze enu la nu. Ablɔdemɔnu sia gɔmee nye be ame ade ate nu agbe nu da tso efe xɔse gbɔ eye wɔagasubɔ nu bubu si wɔlɔ faa. Nenema ke wɔkpɔ ɔ anɔ edokui si ko

alo abo ha kple ame bubuwo le subsubhawo me. Afia nu tso nusi wòsubona la n̄uti le adzame alo gaglāgbe to m̄o d̄esiade nu m̄oxexe man̄mee.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 19-LIA

Amesiam̄e kp̄o m̄o abu tame le edokui si eye wòade efe susu agblo faa m̄oxexe man̄mee. M̄onukp̄okp̄o sia lo susuawo le ame d̄okuisi le ablode me d̄e em̄e. Esia ḡomee nye be ame adeke mekp̄o m̄o ado akplamatsee le w̄ona sia me o. Egal̄o m̄onu si wòato ase nya tso ame bubuwo gbo kple alesi wòana nyanya ame bubuwo hekpe d̄e susu siwo do go tso nyagbefāde d̄esiade fomevi me kaka me. Le w̄ona siawo me la, lifowo kura ḡo h̄a manye m̄oxenu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 20-LIA

1. Takpekpe kple hadede le n̄utifafa me fe ablode m̄onukp̄okp̄o, li na amesiam̄e.
2. Womazi ame adeke dzi be woano habo abe me o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 21-LIA

1. Gomekp̄okp̄o le duk̄omevi d̄esiade si le efe duk̄o fe dziɖuɖunyawo me. Ate n̄u anye eya n̄uto alo ametiatia aɖo wo te fe le akɖada me.
2. M̄onukp̄okp̄o li na duk̄omevi d̄esiade s̄as̄e be woakp̄o gome le kpekpeɖeɖu siwo ken̄ dziɖuɖu nana duk̄omeviwo kat̄a la x̄ax̄a me.
3. Dziɖuɖu d̄esiade fe n̄us̄e fe s̄oti le efe duk̄omeviwo sime. Woade n̄us̄e sia afia le xeyixi toxewo dzi to ametiakɖada siwo wowona le d̄odo nyui me. Le akɖada siawo me la, duk̄omevi siwo kat̄a d̄e ada ako la, ade nu aɖaka me le adzame alo to akɖada m̄onu bubu ade si dzi woda asi d̄o n̄udawo me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 22-LIA

Hadomegben̄ono kple dedien̄ono fe gomekp̄okp̄o li na duk̄omevi d̄esiade. Ehiā be duk̄omevi d̄esiade nakp̄o esia ade d̄esii kot̄ee to nunyanya tso efe duk̄o la fe d̄ekawo kadodo kple gbetaduk̄owo n̄uti. Nenema ke wogahiā h̄a be wòanya nu tso kpekpeɖeɖu siwo efe duk̄o la x̄ona tso duk̄o bubuwo gbo le ga, hadomegben̄onya kple dekonunyawo gome hena eya abe dumevi ene kple ehati bubuawo fe bubu kple tutuɖo si le vevie n̄uto la n̄uti.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 23-LIA

1. Dawo fe m̄onukp̄okp̄o li na amesiam̄e faa. Amesiam̄e atia dawona si n̄yo n̄e la. Ati efe dawo fe dzidzemekp̄okp̄o yome eye wòauli am̄amax̄o d̄e do me ta vevie.
2. Fetu d̄eka fomeviwo x̄ax̄a d̄e dawona d̄eka fomevi ta le afisiafi, fe m̄onukp̄okp̄o li na amesiam̄e, vovototoman̄mee.
3. Fetu nyui x̄ax̄a fe m̄onukp̄okp̄o li na amesiam̄e. Esia aw̄e be dawola la nate n̄u akp̄o eya n̄uto, sr̄a kple viawo dzi dzidzemet̄e abe alesi wodze amegbet̄o be wòano agbe n̄udzedzekp̄ot̄e la ene. Eye ne ehiā kura h̄a la woado al̄e abe hadomegben̄ono fe viɖe ene.
4. Amesiam̄e kp̄o m̄o aɖo dawolawo fe habo anyi alo age d̄e d̄esiade si woɖo anyi xoxo la me d̄e efe dzidzemekp̄okp̄o m̄onuwo taviuli ta.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 24-LIA

Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame si nye dziɖuɖuɖuɖuɖuɖu be woana gbɔɖemee to mɔkeke nanae me le xeyixi tɔxɛ aɖewo dzi gake woaxe fetu dedi nɛ. Womaɖe ga aɖeke le efe fetu la me ɖe xeyixi siwo me menɔ ɖɔ me la ta o.

KPEɖODZINYA ɖODɖO 25-LIA

1. Agbenɔnɔ dzidzemetɔe fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame bena efe lãme nana sesie, eya nɔtɔ, srɔa kple viawo nana dedie to nuɖuɖu, nutata, xɔtutu, atikenya, kple kpekpeɖenunana bubu fomevi siwo hiã le hadomegbenɔnɔ me la xɔxɔ me. Ne ɖɔwɔna mele ame aɖe si o la, mɔnukpɔkpɔ li nɛ be ne edze ɖɔ alo zu wameto, srɔa ku alo wotsi heku amegã alo nyagã loo alo afɔku aɖe ɖɔ ɖe edzi si awɔe be magate nɔ awɔ naneke le eɖokui si o hã la, woakpɔ kpekpeɖenɔ.

2. Ele be woatsɔ beléle tɔxɛ na vinɔwo kple ɖeviwo eye woana kpekpeɖenɔ wo. Ele be woakpɔ ɖevi siwo dzilawo ɖe wo nɔewo ɖe ɖoɖonu hafi dzi wo kple esiwo dzilawo meɖe wo nɔewo ɖe ɖodo nyuitɔ nu hafi dzi wo o la dzi vovototomanɔmee.

KPEɖODZINYA ɖODɖO 26-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be wɔaxɔ hehe. Woaxɔ hehe siawo femaxee le gɔmedzesukuwo me. Ele be woazi amewo dzi be woaxɔ gɔmedzesuku fe hehe. Ele be mɔnukpɔkpɔ nana anyi na hehexɔxɔ le aɖanɔɖuɔwo kple ɖɔwɔna tɔxɛwo me. Le sukukɔkɔwo dede gome la, woade mɔ na amesiwo nɔ nɔtete le la be woage ɖe hehexɔfe siawo.

2. Ele be hehenana amewo fe taɖodzɔnu nanye be woatu amegbetɔ ɖesiade ɖo hena efe amezuzu blibo. Ele hã be amegbetɔfomea, fe dzidzemekpɔkpɔ kple efe ablɔɖemenɔnɔ fe gɔmedokpe nakpɔ ngɔyiyi to bubudede gɔmedokpe sia nɔ me. Esia ahe nugɔmesese, dzidodo kple xɔlɔwɔwɔ ade dukɔwo, gbegbɔgbɔwo kple xɔseha vovovoawo katã dome. Esia ana be Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔɔ fe nuwɔnawo nahe nɔtifafa va xexeame godoo.

3. Dzilawo kpɔ mɔ atia hehe si fomevi wodi be wo viwo naxɔ la faa.

KPEɖODZINYA ɖODɖO 27-LIA

1. Gbesiagbegbenɔnɔ fe gomekpɔkpɔ li na amesiame. Esia gɔmee nye bena, mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be woakpɔ gome le viɖe siwo hã dona tso dzɔdzɔmenuwo nɔti nunya kple aɖanɔɖuɔwɔnawo me.

2. Mɔnukpɔkpɔ li be woavli ame aɖe fe nutovɛ ta to se nɔɖɔwɔwɔ me. Nutovɛ sia ate nɔ anye agbalɛnɔnɔ, hakpakpa alo aɖanɔ nu bubu ɖesiade fomevi si nye ame la fe asinɔɖɔwɔwɔ si nɔti tɔnyenye le nɛ.

KPEɖODZINYA ɖODɖO 28-LIA

Gomekpɔkpɔ li na amesiame be wɔanɔ efe dukɔ me habɔɔwɔ alo dutahabɔɔ siwo me amewo fe mɔnukpɔkpɔwo kple ablɔɖevinyenye fe nyati siwo dzi miɛtɔ asii le Kpeɖodzɔnya sia me la xɔ anyɔnɔ ɖo blibo.

KPEɖODZINYA ɖODɖO 29-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔ me ngɔyidɔwɔ wɔwɔ mekpɔ dukɔmevi ɖesiade fe nkume le afisi efe ablɔɖevinyenye kple amegbetɔnyenye blibo le bɔbɔe le.

2. Ele na amesiame be le efe mɔnukpɔkpɔ kple ablɔɖevinyenye nɔti ɖɔwɔwɔwɔ me la, wɔanye amesi awɔ ɖe ɖodo siwo dzaa dzi sea da asi ɖo la dzi hena sidzedze kple bubudede ame

bubuwo fe gomekpɔkpɔwo kple abɔɔdemɛnɔnɔ si hea agbe nyui nɔnɔ, tofefafa kple dzidzeme sɔ gbɔ fũu vɛ, le ameha siwo dome sɔsɔminasɛ fe wɔnawo fo ke ɔe to nyuie le.

3. Mele be woawo mɔnukpɔkpɔ kple abɔɔdevinyenye ɲuti dɔ le mɔnu siwo to vovo tso Xexeme Dukɔ Fofuawo fe taɔɔdzinuwo kple didiwo gbɔ o.

KPEɔɔDZINYA ɔɔɔɔ 30-LIA

Mele be ame aɔeke naɔe naneke si le Kpeɔɔdzinya sia me la gɔme abe dukɔ ɔeka aɔe koɲ to wònye ene o. Medze be ameha alo ame ɔeka aɔeke natsɛ abe mɔnukpɔkpɔ ene awɔ wɔna aɔe alo aɔe afɔ aɔe si agblɛ nu le gomekpɔkpɔ kple abɔɔdemɔnu siwo woxlɛ fia le Kpeɔɔdzinya sia me la ɲuti o.
